

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 27/2014

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 5. juni 2015

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas til ikke følge

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

Skadelidte, født [REDACTED], har tjenestegjort i fire kontingenter i FN-tjeneste i [REDACTED]. Han tjenestegjorde i kontingent [REDACTED] i [REDACTED] som [REDACTED], i kontingent [REDACTED] som [REDACTED], og i kontingentene [REDACTED] og [REDACTED] som [REDACTED] og [REDACTED].

Skadelidte er født i [REDACTED] og er yngst av fire søsken. Hans eldste søster døde i [REDACTED], mens de to andre brødrene henholdsvis er pensjonert og uføretrygdet. Både faren og moren til skadelidte deltok aktivt i motstandsbevegelsen under andre verdenskrig. Faren led av demens og hjertesykdom, og døde julaften [REDACTED] i en alder av 76 år. Moren døde i [REDACTED] i en alder av 91 år.

Etter at skadelidte kom tilbake fra tjenesten arbeidet han innenfor forskjellige bransjer, blant annet som ambulansesjåfør og med en del frivillig arbeid. Han påbegynte ambulanseskolen, men fullførte ikke. Fra 1987 – 1991 var han [REDACTED]. I 1992 ble han imidlertid sykemeldt, og har ikke kommet tilbake i arbeid etter dette. Han fikk innvilget 100 % uføretrygd i vedtak av 20. mars 2000. Uføretidspunktet ble satt til 1. april 1995, og skyldes en kompleks sykehistorie over mange år.

Skadelidte har siden mai 2004 bodd i Sverige. Han har i mange år slitt med gjeld etter tap på salg av hus som han eide sammen med sin første ektefelle. Han var opprinnelig ferdig med å nedbetale sin del av gjelden for 2 år siden, men har siden 2012 også nedbetalt sine fraskilte kones gjeld, da hun har unnlatt å betale sin del.

Skadelidte er tidligere tilkjent billighetserstatning etter forskrift 2004-12-04, basert på spesialisterklæring utarbeidet av militærpsykolog Trond Ivar Hegge ved Nasjonal Militærmedisinsk Poliklinikk. Hegge mener at skadelidte ikke ville slitt så mye som han gjør i dag, dersom man tenker FN-tjenesten borte. I erklæringen finner han ikke grunnlag for en PTSD diagnose, men han har i ettertid kommet til at skadelidte likevel har symptomer som viser at han har utviklet en PTSD som følge av tjenesten.

I forbindelse med krav fremsatt etter den særskilte kompensasjonsordningen, ble det innhentet en erklæring etter det særskilte mandatet for ordningen. Spesialisterklæringen er utarbeidet av spesialist i psykiatri Svend-Ole Nielsen av 16. august 2013. Han konkluderte med at skadelidte i dag har meget lette depressive plager, og videre at disse ikke kan sees i sammenheng med tjenesten i [REDACTED] år tilbake i tid.

Dr. Nielsen har utarbeidet en psykiatrisk tilleggserklæring av 1. mars 2014, basert på kommentarer fra skadelidtes advokat knyttet til den første erklæringen. Den sakkyndige fastholder sine vurderinger og konklusjon.

Statens pensjonskasse (SPK) har i vedtak av 8. april 2014 gitt skadelidte avslag på kompensasjon etter 35 G og 65 G-ordningen. Skadelidte mener vedtaket er feil, og har påklaget dette til den særskilte klagenemnda for overprøving.

Både skadelidte og advokat Holvik deltok i nemndsmøte. SPK var også representert.

2. Klagenemndas vurdering

Etter kompensasjonsforskriften § 3 er det et vilkår for kompensasjon at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon. Videre må den tjenesterelaterte psykiske belastningsskaden være årsak til at skadelidte er blitt helt eller delvis varig ervervsmessig ufør.

Krav til årsakssammenheng utledes av den alminnelige erstatningsrett. Erstatningsretten bygger på betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til den psykiske belastningsskaden skadelidte lider av, dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er den skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. Årsakskravet mellom en handling og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen tenkes bort. Handlingen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer, jf. eksempelvis Rt. 1992 s. 64.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere under kompensasjonsordningen enn det som følger av alminnelig erstatningsrett, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22.11.2010, hvor det heter: *"Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag."*

Det foreligger to spesialisterklæringer i saken. Den ene erklæringen er utarbeidet av militærpsykolog Trond Ivar Hegge ved Nasjonal Militærmedisinsk Poliklinikk, og er innhentet i forbindelse med et tidligere fremsatt krav fra skadelidte om billighetserstatning etter forskrift 2004-12-04. SPK fant på bakgrunn av denne erklæringen at skadelidtes psykiske plager skyldtes tjenesten i ████████, og han fikk utbetalt kompensasjon etter denne ordningen.

I forbindelse med krav fremsatt etter den særskilte kompensasjonsordningen, skal det iht forskriften § 3, innhentes en erklæring etter et særskilt mandat utarbeidet av Forsvarsdepartementet. Spesialisterklæringen i denne saken er utarbeidet 16. august 2013 av spesialist i psykiatri Svend-Ole Nielsen. Etter nemndas syn besvarer den sakkyndige mandatet tilfredsstillende.

Den sakkyndige konkluderer med at *«skadelidte har i dag meget lette depressive plager, men om de skal kunne settes i sammenheng med hans opplevelser i ████████ for ████████ år siden, finner jeg høyst usikkert, og da spesielt i lys av manglende dokumentasjon av psykiske plager i ████████ år. Her er det mange andre faktorer som finnes vel så sannsynlige, herunder blant annet sykemeldinger pga. somatiske sykdommer og senere uførhet medførende betydelige økonomiske problemer samt muligvis også relatert til oppløste ekteskap»*

Erklæringen bygger på omfattende medisinsk dokumentasjon om skadelidte, noe som har gitt den sakkyndige anledning til å vurdere relevante komparentopplysninger i saken. Den sakkyndige har bl.a. hatt tilgang til skadelidtes journaler og epikriser, NAV-dokumenter samt erklæringer fra skadelidtes behandlende psykolog, militærpsykolog Hegge.

Militærpsykolog Hegge har kommet til en annen konklusjon enn den sakkyndige. Hegge bygger sine vurderinger og konklusjon i stor grad på skadelidtes egen angivelse av plager. Hegge har vært skadelidtes behandlende psykolog, og det er opplyst at skadelidte har

gjennomført om lag 25 konsultasjoner fra 2013. Det er med bakgrunn i opplysninger fremkommet under den omfattende behandlingen at psykologen har endret sin konklusjon fra at det ikke var holdepunkter for PTSD til at det nå legges til grunn som diagnose. Det fremkommer ikke opplysninger om at militærpsykolog Hegge har hatt tilgang til annen underliggende dokumentasjon enn skadelidtes egne angivelser av plager.

Den sakkyndige og skadelidtes behandlende psykolog vurderer årsaken til skadelidtes tilstand ulikt. Når det foreligger uklarhet om hvilke skader og lidelser som har oppstått og det er usikkerhet omkring årsaker til sykdomsutviklingen, må det foretas en avveining av de foreliggende bevis. Ved en slik bevisbedømmelse vil bevisene kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Det vises for så vidt til Rt. 1998 s. 1565 (Lie-dommen) og Rt. 2010 s. 1547 (Ask-dommen). På s 1572 i Lie-dommen fremkommer:

«Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges., og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endre det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på...»

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44): *«Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».*

Med bakgrunn i de rettslige premisser for bevisbedømmelse er det således grunn til å legge mindre vekt på militærpsykolog Heggens vurderinger enn den uavhengig sakkyndiges vurderinger. Dette understøttes av at den sakkyndige har hatt tilgang til alt av medisinsk materiale ved sin vurdering. Skadelidtes behandlende psykolog syns i stor utstrekning på bygge på skadelidtes egen angivelse av plager, og har gjennom behandlingen tillagt disse større og større betydning basert på opplysninger fremkommet under behandlingen. Disse står i motstrid med de mer tidsnære og uavhengige bevis knyttet til skadelidtes omfattende sykehistorikk.

Skadelidte har en veldokumentert medisinsk historikk som utelukkende omhandler fysiske lidelser uten noen sammenheng med tjenesten. I forbindelse med utredning av skadelidtes uførhet tilbake i 2000, beskrev spesialpsykolog Skrøvset en kompleks sykehistorie over mange år. Han skrev blant annet at skadelidte, på bakgrunn av sine fysiske plager, fremsto med meget klare begrensninger i forhold til yrkeslivet. Dette underbygget en tidligere funksjonsvurdering foretatt av lege Hobæk fra 1999.

Skadelidte har hatt en omfattende kontakt med helsevesenet, uten at det på noe tidspunkt har fremkommet noe om psykiske plager som kan knyttes opp mot tjenesten i [REDACTED]. Skadelidte har etter at han fremsatte krav om kompensasjon i 2013, beskrevet at han har mareritt fra tiden han tjenestegjorde i [REDACTED]. Selv om mareritt fra traumatiske hendelser kan være symptomer på en psykisk lidelse, er mareritt i seg selv ikke tilstrekkelig til å påvise at man har

en psykisk lidelse som medfører ervervsuførhet. Nemnda kan etter dette ikke se at de objektive opplysningene i saken underbygger skadelidtes subjektive fremstilling av sykdomsutvikling, slik han fremstiller sine plager ca 30 år etter tjeneste. Det kan ikke utelukkes at belastende hendelser under tjenesten kan ha gitt skadelidte en sårbarhet for psykiske plager. Etter nemndas syn er det likevel ikke holdepunkter for at denne sårbarheten ville ha realisert seg i noen form for psykiske plager, om ikke andre faktorer hadde kommet til. Det foreligger etter nemndas vurdering dermed ikke holdepunkter for å konkludere med at tjenesten har påført skadelidte en varig psykisk belastningsskade.

Skadelidte har anført at han i medhold av forskrift om klagenemnda § 13, har krav på en ny sakkyndig erklæring i forbindelse med klagebehandlingen. Av § 13 fremgår at rimelige og nødvendige utgifter til utarbeidelse av spesialisterklæring i anledning klagebehandlingen dekkes. Bestemmelsen regulerer spørsmålet om dekning av *kostnader* til spesialisterklæring, men hjemler *ikke et krav om ny sakkyndig erklæring*. Skadelidte har etter det nemnda er kjent med, ikke innhentet noen ny spesialisterklæring og det er ikke fremsatt krav på dekning av utgifter i den forbindelse. Nemnda har dermed ikke grunnlag for å ta stilling til om slike utgifter eventuelt ville ha vært rimelige og nødvendige i forbindelse med klagebehandlingen. Nemnda finner likevel grunn til å presisere at når det alt foreligger en erklæring som tilfredsstillende det særskilte mandatet, kan man ikke uten videre forvente at det er rimelig og nødvendig med utgifter til en 2nd opinion. At man er uenig i konklusjonen danner ikke grunnlag for å si at det er rimelig og nødvendig med utgifter til ny erklæring.

Nemnda finner etter dette at skadelidtes krav om kompensasjon ikke kan føre frem, i det det ikke er sannsynliggjort at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon. SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste.

I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 11, dekkes rimelig og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klagebehandlingen. Advokat Holvik har fremlagt et salærkrav som fordeler seg på 8 timer og 15 minutter forberedelse samt 9 timer for reise og fremmøte, totalt 17,5 timer. Kravet dekkes i sin helhet.

Det er videre fremsatt krav om dekning av reiseutgifter med til sammen kr 4247,-. Også dette kravet dekkes sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge.

Utgifter til juridisk bistand i anledning saken dekkes etter til sammen 17,5 timer, beregnet til kr. 42 875 inkl. mva. I tillegg kommer dekning av reiseutgifter med kr. 4247,-.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 24. august 2015

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder